

Vergaderjaar 2013–2014

21 501-07

Raad voor Economische en Financiële Zaken

Nr. 1166

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 17 juli 2014

De vaste commissie voor Financiën heeft een aantal vragen en opmerkingen voorgelegd aan de Minister van Buitenlandse Zaken over de brief van 20 mei 2014 inzake de exitcondities voor uittreding uit de EMU (Kamerstuk 21 501-07, nr. 1153).

De vragen en opmerkingen zijn op 12 juni 2014 aan de Minister van Buitenlandse Zaken voorgelegd. Bij brief van 11 juli 2014 zijn ze door hem beantwoord.

De voorzitter van de commissie,
Duisenberg

De griffier van de commissie,
Berck

Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de SP

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van de brief van de Minister met betrekking tot de exitcondities voor uittreding uit de EMU.

De leden van de fractie van de SP lezen in de brief dat in het geval een verdragswijziging actueel wordt, het kabinet de Nederlandse wensen kenbaar zal maken. Kan de Minister toelichten wat de Nederlandse wensen op dit moment (zouden) zijn?

Hoe zou het verdrag moeten worden gewijzigd zodat een land wel uit de EMU kan stappen? Welke voorwaarden zijn wenselijk om op te nemen bij deze verdragswijziging? Indien een exitclausule zou worden opgenomen, waar in het verdrag zou dit moeten worden opgenomen? Wordt er binnen Europa wel gesproken over mogelijke uittreding van een land en de bijbehorende exitcondities? Zo ja, kan de Minister aangeven wat hier wordt besproken?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van het CDA

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van de brief van de Minister. Deze leden vragen of de Minister kan toelichten waarom het regeerakkoord niet wordt gevolgd nu het kabinet geen stappen wil zetten om van exitcondities om uit Europese arrangementen te stappen een speerpunt te maken van het Nederlandse EU-voorzitterschap in 2016? Kan de Minister aangeven welke stappen wél worden ondernomen door het kabinet om tot exitcondities voor een vertrek uit bijvoorbeeld de eurozone te komen? Kan de Minister aangeven of het kabinet nog steeds voorstander is van de mogelijkheid van lidstaten om uit Europese arrangementen te kunnen stappen? Zo nee, waarom niet? Is de Minister van mening dat het opstellen van exitcondities voor Europese arrangementen destabiliserend voor de eurozone kan werken?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de PVV

De leden van de PVV-fractie hebben kennisgenomen van de brief van de Minister ten behoeve van exitcondities voor uittreding uit de EMU. Naar aanleiding van genoemde brief brengen deze leden het navolgende naar voren.

Het kabinet stelt dat de mogelijkheid van uittreden in het geval van de eurozone en Schengen een verdragswijziging vergt omdat de huidige verdragen niet in deze mogelijkheid voorzien. In de brief stelt de Minister hier geen voorstander van te zijn. In het regeerakkoord staat echter dat het in onderling overleg uit het gemeenschappelijk arrangement treden (Schengen, eurozone, Europese Unie) mogelijk moet zijn. De leden van de PVV-fractie zouden graag willen weten of hieruit geconcludeerd kan worden dat het hier om een loze belofte gaat. Zo neen, op welke wijze gaat het kabinet de genoemde belofte uit het regeerakkoord dan precies waarmaken?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de ChristenUnie

De leden van de ChristenUnie-fractie hebben kennisgenomen van de brief over de exitcondities voor uittreding uit de EMU. Zij hebben hierbij een aantal opmerkingen en vragen.

De leden van de ChristenUnie-fractie zijn van mening dat uittreden uit de eurozone voor lidstaten mogelijk moet zijn, waarbij deze lidstaten volwaardig lid van de Europese Unie kunnen blijven. Zij wijzen er in dit verband op dat er een aantal EU-lidstaten zijn die geen onderdeel uitmaken van de eurozone, maar wel aan alle criteria voor toetreding tot de eurozone voldoen: Denemarken, het Verenigd Koninkrijk en Zweden. Deze landen hebben een uitzonderingspositie bedongen, maar deze constructie is feitelijk niet conform de Europese verdragen, op grond waarvan alle EU-lidstaten verplicht zijn op termijn de euro in te voeren. De leden van de ChristenUnie-fractie vragen de Minister wat er dan op tegen zou zijn als een land er vrijwillig voor zou kiezen om de eurozone op een ordentelijke manier te verlaten, om zo voor zichzelf de mogelijkheid te creëren orde op zaken te stellen en de concurrentiepositie te verbeteren buiten de eurozone. Genoemde leden vragen de Minister tevens nader te onderbouwen waarom een uittreding uit de eurozone niet los gezien kan worden van uittreding uit de EU, zoals betoogd door de Minister van Financiën tijdens het plenaire debat over de «aansturing vanuit Europa op sociaal en economisch gebied» op 14 mei 2014 (Handelingen II 2013/14, nr. 82, item 3).

De leden van de ChristenUnie-fractie verbazen zich erover dat het kabinet enerzijds zowel in de brief «Visie toekomst Economische en Monetaire Unie» d.d. 7 september 2011 (Kamerstuk 21 501-07, nr. 839) als in het regeerakkoord aangeeft dat het voor lidstaten mogelijk moet zijn om (in het uiterste geval / in onderling overleg) uit de eurozone te treden, maar dat het kabinet anderzijds aangeeft dat het niet bereid is om de hiervoor noodzakelijke stappen te zetten. De Minister wijst erop dat hiervoor een verdragswijziging nodig is en hiervan is het kabinet geen voorstander. Genoemde leden constateren dat dit punt uit het regeerakkoord dus een wassen neus is en zij zijn teleurgesteld dat het kabinet zich er niet voor wil inzetten om uittreding uit de eurozone mogelijk te maken.

Reactie van de Minister

Zoals verwoord in het Regeerakkoord is het kabinet voorstander van het algemene principe dat een vrijwillige uittreding uit een gemeenschappelijk arrangement in onderling overleg mogelijk moet zijn (Eurozone, Schengen, Europese Unie). De inzet van het kabinet op dit punt blijft ongewijzigd en is herbevestigd in de brief over exitcondities van 20 mei jl. (Kamerstuk 21 501-07, nr. 1153). Het huidige Verdrag voorziet alleen in een mechanisme voor de vrijwillige en eenzijdige uittreding uit de Europese Unie.

Momenteel vindt in de EU geen discussie plaats over uittreding van een land uit de eurozone, noch over een verdragswijziging om dat in de toekomst mogelijk te maken. Zoals bekend is het kabinet geen voorstander van een verdragswijziging. Dat schept nieuwe onduidelikheden en onzekerheden, is een proces van jaren en zal aanleiding geven voor veel lidstaten om vanuit eigen agenda's met velerlei voorstellen te komen. De inzet van het kabinet is dat de EU focust op concrete resultaten voor burgers en het verzekeren van de stabiliteit van de eurozone. Hierbij ligt nadruk op begrotingsdiscipline via het aangescherpte en Stabiliteits- en Groeipact, de invoering van de Europese bankenunie en het bevorderen van groei en werkgelegenheid. Dit is allemaal mogelijk zonder verdragswijziging.

Omdat een verdragswijziging niet aan de orde is, zal Nederland geen initiatief nemen dit onderwerp op de agenda van zijn EU-voorzitterschap te plaatsten, evenmin zal het hiertoe concrete voorstellen doen. Mocht een verdragswijziging in de toekomst aan de orde komen dan zal het

kabinet de Nederlandse wensen op dat moment kenbaar maken. De inzet van het kabinet is gericht op versterking van de focus, balans en legitimiteit van Europese besluitvorming binnen de bestaande Verdragen.

In aanvulling hierop merkt het kabinet op dat Denemarken en het Verenigd Koninkrijk ten tijde van de verdragsonderhandelingen over de EMU een formele uitzonderingspositie bedongen hebben. In dat licht kan niet worden gesteld dat de situatie van deze lidstaten feitelijk niet conform de Europese verdragen is.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de PVV

Voorts stelt de Minister geen voorstander te zijn van een verdragswijziging, omdat het aanscherpen van het Groei- en Stabiliteitspact, de invoering van de bankenunie en het bevorderen van groei en werkgelegenheid allemaal mogelijk zijn zonder deze wijziging. Is de Minister bang dat er meer landen uit zullen treden als gevolg van een verdragswijziging? Graag een toelichting.

Zoals eerder gesteld is Nederland geen voorstander van een verdragswijziging. De leden van de fractie van de PVV zouden graag een overzicht willen ontvangen van alle landen die wel een voorstander zijn van deze wijziging.

Verder stelt de Minister dat indien een verdragswijziging in de toekomst desalniettemin actueel wordt, het kabinet de Nederlandse wensen kenbaar zal maken en de mogelijkheid van het in onderling overleg uit een gemeenschappelijk arrangement treden daarbij zal betrekken. Genoemde leden zouden graag willen weten hoe groot de Minister de kans acht dat dit zal plaatsvinden.

Reactie van de Minister

Er zijn geen lidstaten die hebben aangegeven uit een gemeenschappelijk arrangement te willen treden bij een eventuele verdragswijziging. Daarenboven vindt momenteel in de EU geen discussie plaats over de mogelijke uittreding van een land uit de eurozone, noch over een verdragswijziging om dat in de toekomst mogelijk te maken. Het kabinet kan niet voorzien op welk moment een eventuele verdragswijziging aan de orde zou kunnen zijn.

Ten slotte heeft de Minister van Financiën tijdens het seminar van de OESO aangegeven dat hij op een meer dwingende en offensieve manier structurele hervormingen wil kunnen doorvoeren. Met andere woorden, de EU moet hervormingen op de arbeidsmarkt, op de woningmarkt, in de pensioenen, de zorg en het onderwijs bij landen kunnen afdwingen. De leden van de PVV-fractie zouden graag willen weten of het kabinet dit standpunt van de Minister deelt. Hoe valt deze wens tot een toename van invloed van Brussel te rijmen met de uitspraak van de Minister-President dat Brussel zich juist tot vijf kerntaken moet beperken?

Reactie van de Minister

De inzet kabinet van het kabinet is onveranderd. Solide overheidsfinanciën zijn een voorwaarde voor de stabiliteit van de eurozone. Voor de geloofwaardigheid van het Stabiliteits- en Groeipact is het van groot belang dat de regels worden nageleefd, met een strikte handhaving door een onafhankelijke Europese Commissie. Om de groei en het concurrentievermogen in Europa te verbeteren is het belangrijk dat lidstaten structurele hervormingen doorvoeren. Dit draagt op de lange termijn ook

bij aan betere overheidsfinanciën. Voorbeelden hiervan zijn het aanpakken van beschermde beroepen en het verlagen van de belastingwig op arbeid. De verantwoordelijkheid voor structurele hervormingen moet primair bij lidstaten zelf liggen. Het kabinet is van mening dat peer pressure o.b.v. best practices kan helpen om landen aan te sporen tot economisch verstandige hervormingen. De inzet van het kabinet ten aanzien van de prioriteiten voor de EU is uiteengezet in de Kamerbrief van 21 mei jl. over de Nederlandse inzet bij het informele diner met de staatshoofden en regeringsleiders van de EU-lidstaten op 27 mei jl. (Kamerstuk 21 501-20, nr. 865).

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de ChristenUnie

Genoemde leden vragen de Minister tevens nader te onderbouwen waarom een uittreding uit de eurozone niet los gezien kan worden van uittreding uit de EU, zoals betoogd door de Minister van Financiën tijdens het plenaire debat over de «aansturing vanuit Europa op sociaal en economisch gebied» op 14 mei 2014.

Reactie van de Minister

De Minister van Financiën heeft tijdens het debat over de «aansturing vanuit Europa op sociaal en economisch gebied» op 14 mei jl. gesteld dat uittreding uit de Euro op dit moment alleen juridisch mogelijk is als een lidstaat ook uit de EU treedt. De huidige Verdragen voorzien immers alleen in een mechanisme voor de vrijwillige en eenzijdige uittreding uit de EU.

In de brief «Visie toekomst Economische en Monetaire Unie» d.d. 7 september 2011 (Kamerstuk 21 501-07, nr. 839) stelt het kabinet dat «om deel uit te blijven maken van de monetaire unie zullen lidstaten de gemaakte afspraken volledig moeten nakomen». De leden van de ChristenUnie-fractie vragen de Minister aan te geven welke maatregelen het kabinet dan wel zou willen nemen als blijkt dat lidstaten zich niet houden aan de begrotingsafspraken en niet bereid zijn zich onder curatele te stellen.

Reactie van de Minister

Nederland heeft zich tijdens de afgelopen jaren intensief ingezet om de begrotingsdiscipline binnen de Economische en Monetaire unie te verbeteren. Het uitgangspunt daarbij was de inzet zoals verwoord in de brief «Visie toekomst Economische en Monetaire Unie» d.d. 7 september 2011 (Kamerstuk 21 501-07, nr. 839). Mede dankzij de inspanning van Nederland is een groot deel van deze inzet gerealiseerd. Zo is o.a. de begrotingsdiscipline aangescherpt middels extra Europese regelgeving: het 6-pack, 2-pack, extra sanctiemogelijkheden, het Europees Semester en het Verdrag inzake de stabiliteit, coördinatie en bestuur in de Economische en Monetaire unie («Stabiliteitsverdrag»). Tevens is de onafhankelijkheid en de positie van de Eurocommissaris versterkt door een veranderde werkwijze binnen de Commissie, waardoor de naleving van het Stabiliteits- en Groei pact is verbeterd. Door al deze maatregelen kan de Commissie onder meer in een eerder stadium ingrijpen als een lidstaat zich niet aan de begrotingsafspraken houdt en heeft het meer mogelijkheden om correctief op te treden tegen lidstaten die zich niet aan de begrotingsafspraken houden. Het kabinet zal zich in blijven zetten voor een stabiele eurozone. Op lange termijn houdbare overheidsfinanciën zijn daarvoor een belangrijke voorwaarde. Uiterlijk 14 december 2014 brengt de Europese Commissie een verslag uit over de toepassing van de

verordeningen van het six-pack en het two-pack. Het kabinet zal aan die hand van die uitkomsten bepalen of aanvullende maatregelen nodig zijn.